

Voorjaarsnota 2013

16 april 2013

Hoofdstuk 1 Samenvatting	5
Hoofdstuk 2 Van jaarrekening naar voorjaarsnota.....	7
Hoofdstuk 3 Berekening weerstandsvermogen.....	9
3.1 Weerstandsvermogen en risico's	9
Hoofdstuk 4 Budgettair kader.....	11
4.1 Gemeentefonds.....	11
4.2 Verandering van taken.....	13
4.3 Belastingen	13
4.4 Bespaarde rente	14
4.5 Loon- en prijscompensatie	15
4.6 Dividend	16
4.7 Overige Ontwikkelingen	17
4.8 Budgettair beeld	19
4.9 Investeringsruimte	20
4.10 Conclusie	20
Hoofdstuk 5 Meerjarige opgaven.....	21
5.1 Investeringsopgave	21
5.2 Knelpunten	22
Hoofdstuk 6 Oplossingen	27
Hoofdstuk 7 Conclusies en vooruitblik.....	29
Bijlage I Toelichting op de gemeentelijke risico's	31

Hoofdstuk 1 Samenvatting

Voor u ligt de voorjaarsnota 2013. Dit is eerder dan in voorgaande jaren. Door de voorjaarsnota nu al uit te brengen, geven we invulling aan de wens van de gemeenteraad om u snel op de hoogte te brengen van de actuele ontwikkelingen en u vroegtijdig bij de begrotingsvoorbereiding te betrekken. Deze voorjaarsnota schetst het budgettaire beeld voor dit jaar en de komende jaren. Kern van de uitkomst van de voorjaarsnota is dat er op termijn een structureel tekort is. Tegelijkertijd is er incidenteel een financiële ruimte. Dit maakt het mogelijk om via een herfinancieringsoperatie een structureel solide begroting te realiseren, zonder nu extra te bezuinigen. Door nu te kiezen voor het structureel verlagen van onze financieringskosten, maken we onze begroting toekomstbestendig.

De voorjaarsnota is het uitgangspunt voor de begrotingsvoorbereiding in de komende maanden. De landelijke ontwikkelingen hebben een grote invloed op de gemeentefinanciën en deze voorjaarsnota. In het regeerakkoord zijn omvangrijke decentralisaties aangekondigd van de Jeugdzorg, de Awbz en de huishoudelijke verzorging. Het is nog onbekend welke taken precies naar de gemeenten overkomen en welke budgetten daarbij horen. Het Rijk heeft laten weten dat de kans reëel is dat deze informatie niet voor Prinsjesdag beschikbaar is. Dit betekent dat we als gemeente in de verdere begrotingsvoorbereiding met aannames moeten werken. Duidelijk is wel dat tegelijkertijd met de decentralisaties een fikse bezuiniging gerealiseerd moet worden. Hierdoor neemt de druk op de gemeentefinanciën toe.

Op 1 maart 2013 maakte het Centraal Planbureau bekend dat de voorlopige raming voor het EMU-tekort in 2013 3,6 procent is. Hierdoor diende het kabinet met aanvullende bezuinigingen te komen. Om het begrotingstekort van het Rijk in 2014 tot 3 procent terug te brengen, heeft het kabinet aanvullende bezuinigen aangekondigd. Hiervan heeft € 200 mln. betrekking op gemeenten. Op 11 april sloten de sociale partners en het kabinet een sociaal akkoord. In dit akkoord zijn afspraken gemaakt over het uitstellen van de eerder aangekondigde extra bezuinigingen voor 2014 en de nullijn voor salarissen. Deze afspraken hebben vooralsnog geen directe invloed op het beeld dat de voorjaarsnota schetst. De omvang van het gemeentefonds hangt samen met de rijksuitgaven. De minister-president heeft aangekondigd dat de rijksbegroting voorlopig hetzelfde blijft. Om aan de EMU-norm van 3 procent tekort te voldoen, zet het Rijk in op extra economische groei en dus belastinginkomsten. Deze staan los van de rijksuitgaven en beïnvloeden het gemeentefonds niet. In augustus wordt dan nader bekeken of extra bezuinigen noodzakelijk zijn. In de verdere begrotingsvoorbereiding moeten we dus met aannames werken. De feitelijke loonstijging voor gemeenteambtenaren wordt bepaald in de gemeente-cao. Het is de verwachting dat er voor Prinsjesdag geen cao komt. We lopen hierop dan ook niet vooruit.

Het vertrekpunt voor deze voorjaarsnota is de jaarrekening 2012. Na twee jaar op rij met een klein tekort te zijn afgesloten was het jaarrekeningresultaat over 2012 € 115,5 mln. positief. Dit werd vooral veroorzaakt door eenmalige vrijval uit de reserves en incidentele rentevoordelen. Na resultaatsbestemming laat de jaarrekening 2012 ook zien dat ons weerstandsvermogen, inclusief de reserve Grondbedrijf, de reserve inkomensvoorzieningen en de dienstcompensatiereserves, op orde is. Onze gemeentefinanciën kunnen weer tegen een stootje. De opbouw van het weerstandsvermogen staat hoofdstuk 3.

De voorjaarsnota schetst het budgettaire kader door het in kaart brengen van een aantal factoren dat de omvang van de begroting beïnvloeden, zonder dat de gemeente hier direct op kan sturen. Dit zijn de exogene factoren. Het gaat hierbij om de ontwikkelingen in het gemeentefonds, de belastingopbrengsten, dividenden en de rente. In de verdere begrotingsvoorbereiding wordt dit beeld indien nodig geactualiseerd. We zien ook dat investeren in de stad lonend is. Dit draagt niet alleen bij aan een prettig woon- en investeringsklimaat, maar levert ook geld op. Omdat Den Haag sneller groeit dan de rest van Nederland, krijgen we meer geld uit het gemeentefonds.

Uit deze voorjaarsnota blijkt dat we op termijn een structureel tekort hebben dat oploopt tot € 15,08 mln. in 2017 en verder. Daar staat een grote incidentele ruimte van € 164,86 mln. tegenover. Het college voert een degelijk financieel beleid. Dat houdt in dat we structurele tegenvallers voorzien van structurele oplossingen. Daarnaast willen we de begroting ook structureel versterken. Dat doen we door gemeentelijke lasten in toekomstige jaren te verlagen. We zetten in om met een deel van de incidentele middelen het structurele tekort grotendeels op te lossen. Dit kan door een omvangrijke herfinancieringsoperatie. Daarvoor moeten we de incidentele ruimte gebruiken om een groot deel van het structurele tekort op te lossen. We zetten hiervoor € 90,4 mln. van de beschikbare ruimte in. Deze maatregel levert vanaf 2014 structureel € 8,1 mln. op. Met deze operatie zorgen we voor verdere stabilisering van de begroting: waardoor deze langjarig robuust blijft. We verwachten het resterende structurele tekort van € 6,98 mln. op te kunnen lossen door de inzet van structurele voordelen uit de jaarrekening, zoals die uit een nadere analyse voor de begroting 2014 moeten blijken.

Na de herfinancieringsoperatie is € 90,66 mln. over uit de incidentele ruimte, inclusief de verwachte budgettaire ruimte in 2014 en 2015. Deze € 90,66 mln. is nodig voor het oplossen van acute knelpunten en om de afspraken uit het coalitieakkoord waar nodig een extra impuls te geven. Het college zal in de verdere begrotingsvoorbereiding de noodzakelijke afwegingen moeten maken om de voorziene negatieve ontwikkelingen in de financiën van de gemeente van een adequaat antwoord te voorzien. Belangrijk daarbij is dat we in de stad blijven investeren. Investerings versterken de economische structuur van de stad en dragen bij aan een prettig woonklimaat. Dit geldt zowel voor grote projecten, als voor de vele kleine investeringen die de stad leefbaar houden. Investerings laten de stad groeien en betalen zich terug in een hogere gemeentefondsuitkering en hogere opbrengsten. Voor 2014 kiezen we ervoor om door inzet van de incidentele ruimte een structureel sluitende meerjarenbegroting presenteren, zonder extra te bezuinigen. We hoeven niet te bezuinigen én laten een gezonde financiële basis achter voor een volgende gemeenteraad en een volgend college. Het komende jaar pakken we flink door om de ambities uit het coalitieakkoord te realiseren. Nieuwe beleidsinitiatieven laten we over aan het in 2014 te formeren nieuwe college.

Hoofdstuk 2 Van jaarrekening naar voorjaarsnota

Vertrekpunt voor de voorjaarsnota is de jaarrekening 2012. Het jaarrekeningresultaat is € 115,5 mln. positief. Dit werd vooral veroorzaakt door de vrijval van de reserve kapitaallasten (€ 64 mln.) en de lage rentestand. Daarnaast zien we dat nagenoeg alle programma's bijdragen aan het positieve resultaat. Daar waar dat niet zo is, is sprake van incidentele tegenvallers. We kunnen concluderen dat onze maatregelen om de gemeentefinanciën op orde te houden hebben gewerkt.

Op het jaarrekeningresultaat stellen we vervolgens diverse technische correcties voor. Het raadsvoorstel Resultaatsbestemming 2012 (BSD 2013.269) licht deze correcties toe. Na toepassing van deze technische correcties is een deel van het resultaat verrekend met de daarvoor gevormde bestemmingsreserves en de dienstcompensatiereserves. Na toepassing van de technische correcties en verrekening met de dienstcompensatiereserve kon € 115 mln. aan de algemene reserve worden toegevoegd. Hierdoor bedraagt deze reserve € 240,7 mln.

In 2012 brachten we de reserve grondbedrijf op orde. Deze bedraagt na besluitvorming door de gemeenteraad over het jaarrekeningresultaat € 47 mln. Ook de reserve WWB-I is maximaal gevuld. We beschikken daarmee weer over robuust weerstandsvermogen om klappen in de vastgoedsector en de bijstandsverlening op te vangen. Na resultaatsbestemming zit er € 16 mln. in de dienstcompensatiereserves. Daarmee zit het totaal aan dienstcompensatiereserves boven de minimaal wenselijk geachte omvang van € 13 mln.

In deze voorjaarsnota berekenen we hoeveel weerstandsvermogen nodig is om de financiële risico's die de gemeente loopt adequaat op te kunnen vangen. Uit deze berekening volgt welk bedrag uit de algemene reserve kan worden ingezet bij het voorbereiden van de meerjarenbegroting 2013. Hiervoor gebruiken we een risicocumulatiemodel.

Hoofdstuk 3 Berekening weerstandsvermogen

3.1 Weerstandsvermogen en risico's

Het weerstandsvermogen is een maatstaf die aangeeft of de gemeente in staat is financiële middelen vrij te maken om substantiële tegenvallers op te vangen. Hiertoe houdt iedere gemeente een algemene reserve aan. Naast de algemene reserve behoren ook de dienstcompensatiereserves en de reserve Grondbedrijf tot het weerstandsvermogen.

Het weerstandsvermogen bestaat om in het uiterste geval op terug te vallen, als geen andere oplossingen voorhanden zijn. Bij het weerstandsvermogen gaat het dus om de robuustheid van de begroting. Een precies op nul sluitende begroting zonder weerstandsvermogen betekent dat iedere tegenvaller een probleem oplevert als er geen even grote meevallers tegenover staan. In dat geval staan de begrotingsprogramma's en daarmee het beleid van de gemeente permanent onder druk. Een weerstandsvermogen als financiële buffer is daarom noodzakelijk. Hoe groot die buffer moet zijn hangt vooral af van de risico's die de gemeente loopt. Behalve het aanhouden van een financieel weerstandsvermogen zijn er andere manieren om de financiële gevolgen van risico's op te vangen. De relevante risico's voor het weerstandsvermogen zijn de risico's die niet of onvoldoende op een andere manier zijn ondervangen. Het risicoprofiel van de gemeente is voortdurend in beweging. Sommige risico's worden kleiner of verdwijnen, andere risico's manifesteren zich juist. Ook komen er nieuwe risico's bij. De risicoparagraaf wordt bij voorjaarsnota, begroting en jaarrekening opgesteld.

Om gestructureerd en transparant inzicht te bieden in de risico's die de gemeente loopt en de bedragen die daarbij horen, maakt de gemeente Den Haag gebruik van het risicocumulatiemodel. Dit model is de basis voor het bepalen van de wenselijke hoogte van de algemene reserve.

Als een gebeurtenis zich zeker voordoet met negatieve financiële gevolgen (de kans is 100 procent) dan is er geen sprake van een risico maar van een financieel tekort. Tekorten moeten in de eerstvolgende begroting worden opgelost. Evenzo geldt dat, als de omvang van de kosten duidelijk is, de gebeurtenis volgens de normale boekhoudkundige afspraken met behulp van een voorziening financieel wordt afgedekt. Dan is het risicocumulatiemodel evenmin van toepassing. Een risico heeft dus financiële gevolgen waarvan de precieze hoogte nog onduidelijk is en waarvan ook onzeker is of de gebeurtenis zich daadwerkelijk zal voordoen. Opname in de risicoparagraaf betekent geen automatische verrekening met de weerstandscapaciteit als het risico zich voordoet. In principe worden nadelen binnen een programma opgevangen.

In de onderstaande tabel zijn de grote risico's, de kans dat deze zich voordoen en kosten die daar dan mee zijn gemoeid opgenomen. In de bijlage bij deze voorjaarsnota zijn deze nader toegelicht. Om de wenselijke hoogte van het weerstandsvermogen te berekenen, hebben we de grootste risico's die de gemeente loopt in beeld gebracht. Deze risico's zijn in de bijlage bij deze nota gespecificeerd en toegelicht.

Risico	Korte omschrijving	Kans op risico	Max. Bedrag
1	Rampen en zware ongevallen	1%	63.500
2	Bijstelling plannen in de vastgoedsector	50%	20.000
3	Vestia	25%	16.750
4	Uitkeringen	60%	13.000
5	Grote infrastructurele projecten	25%	10.000
6	Frictiekosten subsidies	30%	9.000
7	Afwikkeling bezuinigingen: apparaat(kosten WW)	60%	5.500
8	Eigen risico verzekeringen	10%	5.400
9	Afwaardering vastgoed (nieuw)	50%	5.000
10	ESF Subsidies (nieuw)	60%	2.100
11	Terugbetaling BDU SIV (nieuw)	15%	1.800
12	Omzet Haeghe Groep uit de markt	30%	1.500
13	Frictiekosten afbouw Haaglanden	50%	1.000
14	Regionalisering GGD (nieuw)	90%	1.000
Risico's met een structureel karakter			
15	Decentralisatie van taken: AWBZ	50%	75.000
16	Hulp bij het huishouden (nieuw)	90%	42.000
17	Decentralisatie van taken: Onderkant	50%	28.500
18	Herverdeling gemeentefonds	80%	24.000
19	Afschaffing precariobelasting	50%	23.550
20	Decentralisatie van taken: Jeugdzorg	50%	22.500
21	Korting gemeentefonds (nieuw)	25%	13.500
22	Hondenbelasting (nieuw)	5%	2.625
Totaal			387.225

Als we alle risico's bij elkaar optellen komen we uit op een benodigde algemene reserve van € 387,2 mln. De algemene reserve hoeft echter niet die omvang te hebben. Het is namelijk zeer onwaarschijnlijk dat al deze tegenspoed tegelijkertijd optreedt. Er zijn allerlei scenario's mogelijk. We hebben alle verschillende scenario's onderzocht met het risicocumulatiemodel. Dit werkt als volgt. In een simulatie is, aan de hand van een kansberekening, een verdeling van de risico's gemaakt (zie bijlage I). Die laat zien dat het zeer onwaarschijnlijk is dat alle risico's tegelijkertijd zullen optreden. Het is dus té voorzichtig om het weerstandsvermogen te baseren op een zekerheidspercentage van 100 procent. Er blijft dan onnodig geld gereserveerd voor een statistisch zeer onwaarschijnlijk scenario. In plaats van 100 procent wordt daarom gekozen voor een zekerheidspercentage van 95 procent. Bij dit percentage hoort een algemene reserve van € 146,2 mln.

Een belangrijk voordeel van het opnemen van de risico's in dit model is dat ook rekening gehouden wordt met een combinatie van kansen. Als voor ieder risico een afzonderlijke reserve zou worden gevormd, zou in totaal een hoger bedrag opzij gezet moeten worden. Rekenen met een combinatie van kansen leidt per saldo tot een realistischer en lager benodigd weerstandsvermogen.

Een aanvullende reservering voor de andere onderdelen van het weerstandsvermogen, zoals in de begroting 2013 is opgenomen, is niet langer nodig. Zowel de reserve Grondbedrijf als de dienstcompensatiereserves zijn namelijk na de voorgestelde resultaatsbestemming bij de gemeenterekening 2012 van voldoende omvang.

Conclusie

Na resultaatsbestemming bij de gemeenterekening 2012 zit € 240,7 mln. in de algemene reserve. Aangezien een reservering van € 146,2 mln. benodigd is, kan € 94,5 mln. worden ingezet voor het budgettaire kader. Dit bedrag wordt dan ook betrokken bij het budgettaire kader in de begrotingsvoorbereiding 2014.

Hoofdstuk 4 Budgettaire kader

Dit hoofdstuk gaat in op de ontwikkelingen die de gemeentelijke financiën beïnvloeden zonder dat wij hier zelf op kunnen sturen. Dit beperkt zich tot de factoren die rechtstreeks betrekking hebben op de algemene middelen van de gemeente. Dit zijn het gemeentefonds, de gemeentelijke belastingen, de loon- en prijscompensatie, de rentelasten en –baten en de dividenden uit gemeentelijke deelnemingen. De financiële vertaling van de exogene ontwikkelingen is gebaseerd op wat op dit moment bekend is. Voor de begrotingsvoorbereiding worden deze ontwikkelingen geactualiseerd op basis van de dan bekende informatie. Uit de exogene ontwikkeling en de berekening van het weerstandsvermogen volgt het budgettaire beeld voor de ontwerpbegroting 2014. Waar nodig actualiseren we het budgettaire kader in de verdere begrotingsvoorbereiding.

4.1 Gemeentefonds

Exogene ontwikkelingen Gemeentefonds	incidenteel		structureel			
	2013	2014	2014	2015	2016	2017
Omvang gemeentefonds (accres)			14.000	14.000	14.000	30.000
Omvang gemeentefonds (Haagse aantallen)			2.000	4.000	6.000	8.000
Herindelingen				-2.000	-4.000	-6.000
Korting gemeentefonds		-4.700		-13.000	-13.000	-13.000
Niet doorgaan herverdeling cluster zorg		8.000				
Correctie BTW-stijging 19-21	3.000		3.000	3.000	3.000	3.000

Omvang van het gemeentefonds

Jaarlijks verandert de omvang van het gemeentefonds door wijzigingen van de rijksuitgaven. Dit noemen we het accres. Over het accres van het gemeentefonds zijn wij optimistischer dan voorheen. De oude raming was voor alle jaren 0 procent accres. Voor 2013 geeft de septembercirculaire 2012 1 procent achteruitgang aan. We houden, optimistischer dan de circulaire, 0 procent achteruitgang aan, omdat de verwachte rijksuitgaven dit jaar iets hoger zullen zijn dan in september werd verwacht.

De ramingen voor 2014 lijken te duiden op een positief accres. Zo meldt de gemeentefondscirculaire van december 2012 4¾ procent groei. Deze verwachting is naar ons inzicht te hoog geraamd en zal moeten worden bijgesteld. Voor 1 procent komt de stijging door de raming voor het basisjaar 2013. Ongeveer ½ procent is nodig voor verwachte stijging van de landelijke aantallen. De verwachte uitgavenstijging bij het Rijk wordt grotendeels veroorzaakt door uitgaven van het Rijk in infrastructuur, wat (vanwege de praktijk van vertragingen bij de aanleg van infrastructuur) onzekerder is dan bij andere stijgingen van de rijksuitgaven. Juist in deze sector zijn recentelijk nieuwe uitgavenbeperkingen aangekondigd.

Al met al verwachten we 1¾ procent accres in 2014. Voor 2015, 2016 en 2017 verwacht het Rijk een accres tussen 0 procent en 1 procent. Het is onzeker in welk jaar het accres zich precies voordoet. Gelet op de macro-economisch matige vooruitzichten en het hoge EMU-tekort verwachten wij in de eerstvolgende jaren nog geen substantiële groei van de relevante rijksuitgaven. Uiteindelijk zal het Gemeentefonds naar onze verwachting echter weer stijgen naar het niveau van de landelijke inflatie. Uitgaande van een gemiddeld accres van tussen de 0 procent en 1 procent over 2015 en latere jaren is onze meerjarenraming 0 procent en 2015 en 2016, met vanaf 2017 een accres dat op 2 procent uitkomt. Alle accessen zijn structureel.

Haagse aantallen

Den Haag groeit sneller dan het gemiddelde van alle gemeenten. Als een gemeente sneller groeit dan het landelijk gemiddelde, ontvangt zij relatief meer geld uit het gemeentefonds. Deze groei noemen we Haagse aantallen. Bij de Haagse aantallen is in de begroting al een groei van een kwart procent, of te wel € 2 mln. per jaar, opgenomen. Omdat de landelijke groei tegenvalt en de Haagse redelijk op peil blijft, is het verantwoord de Haagse groei vanaf 2014 voortaan te schatten op een half procent per jaar. De praktijk van 2012 (1.500 woningen op 260.000) sluit daarbij aan. Een half procent groei per jaar levert € 4 mln. extra gemeentefonds op.

Herindelingen

In het regeerakkoord is afgesproken het accres van het gemeentefonds niet alleen ‘trap op, trap af’ met de rijksuitgaven te laten zijn, maar ook een extra ‘trap af’ te geven voor mogelijke besparingen door efficiëntere samenwerking en herindelingen. Deze korting wordt aan alle gemeenten opgelegd. Dat is afgerond ¼ procent.

Korting gemeentefonds

In afwijking van het regeerakkoord blijft het btw-compensatiefonds bestaan. Dat is op 18 januari 2013 afgesproken door het Rijk en de gemeenten. Het bedrag dat het Rijk wilde besparen op het btw-compensatiefonds wordt nu gekort op het gemeentefonds. Nog onzeker is hoe deze bezuiniging binnen het Gemeentefonds wordt verdeeld over de gemeenten. Gezien de omvang van het bedrag is dit natuurlijk een relevante ontwikkeling. Als de korting via de algemene verdeelmaatstaven van het Gemeentefonds wordt verdeeld, is het Haagse aandeel in die korting gelijk aan 4,5 procent. Dat zou in 2014 een korting van € 8 mln. betekenen. Vanaf 2015 geldt dan een korting van € 22 mln. structureel. We zijn van mening dat in het akkoord tussen Rijk en gemeenten staat dat het aandeel in de korting moet worden gedragen naar rato van de btw-declaraties (en niet naar rato van het aandeel in het gemeentefonds). Als deze redenering wordt gevolgd, leidt dat tot een korting van € 4,7 mln. in 2014 en tussen de € 11 en € 15 mln. vanaf 2015. Een korting van € 22 mln. vinden we voor dit moment een te pessimistische inschatting. We gaan daarom voorlopig uit van een korting van structureel € 13 mln. Omdat er nog steeds een kans bestaat dat we wel € 22 mln. gekort worden, houden we binnen het risicocumulatiemodel rekening met een structureel risico van € 9 mln.

Correctie btw-verhoging

Op 1 oktober 2012 ging de btw omhoog van 19 naar 21 procent. In de begroting 2013 gingen we er vanuit dat dit onze gemeente structureel € 6 mln. kostte. Uit een nadere analyse blijkt dat dit € 3 mln. moet zijn. Hierdoor ontstaat een structureel voordeel van € 3 mln.

Herverdeling gemeentefonds cluster zorg

Het ministerie van BZK doet onderzoek naar de herverdeling van het gemeentefonds. Het onderzoek ligt nu stil, maar is daarmee nog niet van de baan. Bij het opstellen van de begroting 2013 gingen we er vanuit dat de cluster zorg met ingang van 2014 werd herverdeeld en dat deze herverdeling ons € 8 mln. zou kosten. We gaan er vanuit dat de herverdeling van het cluster zorg met een jaar is vertraagd. Hierdoor ontstaat een eenmalig voordeel in 2014 van € 8 mln.

4.2 Verandering van taken

In het regeerakkoord is een aantal taakmutaties aangekondigd. De financiële gevolgen van deze en eventuele nieuwe taakmutaties voor gemeenten worden pas in de meicirculaire bekendgemaakt. Daarom zijn ten opzichte van het regeerakkoord nieuwe taakmutaties nog niet opgenomen in deze voorjaarsnota. In principe worden kosten van nieuwe taken op het desbetreffende begrotingsprogramma gelijk begroot aan het bedrag waarmee het gemeentefonds verandert. Het saldo van uitgaven en inkomsten van nieuwe taken is dus in principe nul en beïnvloedt het budgettaire kader daarom niet. Hieronder staan de taakmutaties die we nu kennen.

Dualiseringscorrectie

Na de gemeenteraadsverkiezingen in 2014, krijgen gemeenten minder raadsleden. Hiervoor verlaagt het Rijk het gemeentefonds met € 19 mln. Het Haagse aandeel is € 0,2 mln.

Intensivering armoedebeleid

Het extra budget zal (taakstellend) nodig zijn voor de extra kosten voor armoedebeleid, die het gevolg zijn van de ontwikkelingen in de economie en de beleidsreacties daarop.

4.3 Belastingen

Bedragen x € 1.000	incidenteel	incidenteel	structureel			
Belasting	2013	2014	2014	2015	2016	2017
OZB	0		0	0	0	0
Precario	400		400	400	400	400

OZB

Bij het opstellen van de begroting 2013 hebben wij de voordelen op de OZB-opbrengsten als gevolg van de groei van de stad structureel in de begroting opgenomen. De OZB-opbrengst stijgt hierdoor jaarlijks telkens iets meer omdat meer mensen OZB gaan betalen. De groei van de stad blijft binnen deze kaders van de huidige meerjarenbegroting, waardoor er geen meeropbrengsten zijn te verwachten bovenop de in de begroting opgenomen bedragen.

In de jaarrekening 2012 was sprake van een € 1,7 mln. lagere OZB-opbrengst. Uit een nadere analyse blijkt dat sprake is van een in principe eenmalig nadeel (oninbaarheid en verschil in WOZ-taxaties), waardoor geen reden is de verwachting van de inkomsten naar beneden bij te stellen. Verschillen in de gemiddelde WOZ-waardering zullen zoals gebruikelijk worden verrekend in het tarief van 2014.

Precariobelasting

Uit de jaarrekening 2012 blijkt een voordeel van € 0,4 mln. op precario op leidingen. Deze meeropbrengst is in principe structureel. Het wetsvoorstel dat de heffing van precario verbiedt, is nog niet ingediend. In het risicocumulatiemodel hebben wij met dit risico rekening gehouden.

4.4 Bespaarde rente

Bedragen x € 1.000	incidenteel		structureel			
	2013	2014	2014	2015	2016	2017
Bespaarde rente						
Bespaarde rente 2013		6.800				

De bespaarde rente is het bedrag dat de gemeente in een jaar bespaart doordat zij een groot deel van de investeringen financiert vanuit de reserves en de voorzieningen en niet door het opnemen van leningen bij banken. In 2012 daalden de reserves van de gemeente. Hierdoor daalt ook de bespaarde rente. Toch blijft de bespaarde rente die beschikbaar is voor het budgettaire kader hetzelfde als in 2012. Dit komt door de afname van de voorziening Negatieve plannen bij de jaarrekening 2012. Deze voorziening dient ter dekking van de voorziene tekorten op grondexploitaties en wordt jaarlijks vanuit de bespaarde rente met 4 procent opgehoogd. Omdat de voorziening in 2012 met € 50 mln. is gedaald, hoeven we er minder rente aan toe te voegen. De rentevergoeding aan de voorziening negatieve plannen kost € 10,5 mln. Na aanpassing van de voorziening Negatieve plannen blijft een bespaarde rente van € 6,8 mln. over. Hierbij is er dan nog geen rekening mee gehouden dat op grond van de nieuwe beheersregels grondbedrijf ook aan de grondexploitaties in de vorm van een PPS (waaronder Harnaschpolder en Hebron) rente moet worden toegevoegd. Bij de begrotingsvoorbereiding wordt een deel van deze post ingezet in het begrotingsprogramma Stedelijke ontwikkeling i.v.m. de afspraken uit het coalitieakkoord over ombuigingen op dit beleidsterrein.

4.5 Loon- en prijscompensatie

Bedragen x € 1.000		incidenteel	incidenteel	structureel			
Loon- en prijscompensatie		2013	2014	2014	2015	2016	2017
Loon- en prijscompensatie		-4.400		-27.000	-48.000	-70.000	-92.000
In de begroting opgenomen loon- en prijscompensatie		-900		35.000	57.000	57.000	57.000
Totaal		-5.300		8.000	9.000	-13.000	-35.000

Loon- en prijscompensatie

Jaarlijks passen we de begroting aan voor de stijging van de lonen en prijzen. Voor het bepalen van de loon- en prijscompensatie hanteren we de uitkomsten van de Macro Economische Verkenningen (MEV). In de onderstaande tabel staat de ontwikkeling van de lonen en de prijzen op basis van de meeste recente MEV. Bij de lonen is de ontwikkeling (zoals ieder jaar) inclusief 0,5 procent ter compensatie voor de extra loonkosten van medewerkers die een periodiek krijgen.

	2013	2014	2015	2016	2017
Lonen	2%	2,75%	2,50%	2,50%	2,50%
Prijzen	2%	2%	2%	2%	2%

Jaarlijks compenseren we achteraf voor gestegen werkgeverslasten. Omdat per 1 januari 2013 de werkgeverslasten (onder andere pensioenpremie) zijn gestegen, volgt een nabetaling. In de begroting konden we hier nog geen rekening mee houden. Hierdoor ontstaat een tekort in 2013. Dit betekent dat er ook bij een eventuele nullijn nog sprake kan zijn van looncompensatie. Immers de werkgeverslasten maken deel uit van de looncompensatie en ook deze lasten kunnen stijgen. Tot en met 2015 hebben we de verwachte loon- en prijscompensatie in de begroting geraamd. Dit geld komt uit de bezuinigingsmaatregelen uit het coalitieakkoord. De loon- en prijsstijgingen na 2015 hebben we nog niet in de begroting opgenomen.

Areaal

Bedragen x € 1.000		incidenteel	incidenteel	structureel			
Areaal		2013	2014	2014	2015	2016	2017
Nodig voor areaal uitbreiding		0		-800	-2.300	-3.800	-5.300
in de begroting gereserveerd voor areaal uitbreiding		1.500		3.500	3.500	3.500	3.500
Totaal		1.500		2.700	1.200	-300	-1.800

Den Haag groeit. Door de groei van de stad krijgen we meer geld uit het gemeentefonds en nemen de belastinginkomsten toe, ook bij gelijkblijvende tarieven. Als de stad groeit, betekent dat echter ook dat ook meer geld nodig is voor bijvoorbeeld beheer en onderhoud. We noemen dit areaaluitbreiding. Het gaat hierbij om onvermijdbare kosten. In de begroting is rekening gehouden met een gemiddelde van € 3,5 mln., waardoor per jaar verschillen kunnen ontstaan. Elk jaar wordt bij de begrotingsvoorbereiding vastgesteld hoe groot de areaaluitbreiding voor het volgende jaar is. De prognose van het aantal nieuwe woningen is daarvoor met name bepalend. Als dekking hiervoor is een stelpost in de begroting opgenomen. Deze stelpost is voldoende voor de verwachte extra kosten tot en met 2015. Voor de jaren daarna is nog geen geld in de begroting opgenomen om de meerkosten door de groei van de stad te compenseren.

4.6 Dividend

Bedragen x € 1.000	incidenteel	incidenteel	structureel			
Dividend	2013	2014	2014	2015	2016	2017
Dividend BNG	400					
Dividend Eneco	2.400					
Woningbeheer	1.000					
Dividend HTM	6.200					

Van een aantal deelnemingen ontvangt de gemeente dividend. De hoogte van het dividend is afhankelijk van de winst van de onderneming in kwestie en verschilt van jaar tot jaar. Jaarlijks actualiseren we de verwachte dividendopbrengsten op basis van de in het lopende jaar ontvangen bedragen en de meerjarenperspectieven van de betrokken deelnemingen. De verwachte meeropbrengsten uit dividenden in 2013 verwerken we in het halfjaarbericht.

BNG

De nettowinst na belastingen van de BNG over 2012 was € 332 mln. Dit is € 76 mln. meer dan in 2011. BNG stelt voor 25 procent van de winst als dividend uit te keren. De aandeelhoudersvergadering neemt op 22 april een definitief besluit over de hoogte van het dividend. Voor Den Haag betekent de voorgenomen dividenuitkering dat € 0,4 mln. meer dividend wordt ontvangen dan waar in de begroting rekening mee was gehouden. De financiële sector is sterk in ontwikkeling. Het is niet goed in te schatten hoe het dividend zich de komende jaren ontwikkelt. Ook de BNG zal zijn balans moeten verbeteren op basis van nieuwe internationale afspraken. We gaan er daarom vanuit dat het hogere dividend over 2012 incidenteel is.

Eneco

Het nettoresultaat van Eneco bedroeg in 2012 € 233 mln. Het dividend voor de gemeente Den Haag kwam daarmee uit op € 19,2 mln. De meerjarenbegroting 2013 en verder gaat uit van een dividendopbrengst € 16,8 mln. Hierdoor ontstaat een voordeel van € 2,4 mln. in 2013. De energiemarkt is volatiel door de schommelingen in de olieprijs en de invloed van de financieel-economische situatie op vooral de zakelijke markt. Eneco kan geen meerjarige prognose geven van het minimaal te verwachten dividend. Daarom gaan wij er vanuit dat het extra dividend in 2013 in principe eenmalig is.

Woningbeheer

Na de liquidatie van Woningbeheer NV blijft voor de gemeente een restantdividend van € 1 mln. over. Dit betreft het eigen vermogen op de eindbalans na aftrek van alle kosten en de boekwaarde. In eerste instantie gingen we er vanuit dat we het dividend in 2012 ontvingen. Dit bleek niet het geval, waardoor in 2012 een tegenvaller ontstond. Inmiddels is de liquidatie van Woningbeheer voltooid en hebben we het dividend op onze bankrekening ontvangen. Dit kan worden ingezet voor het budgettaire kader 2013.

HTM

Over 2012 wordt van HTM een dividend verwacht van € 6,2 mln. Het exacte dividend wordt vastgesteld in de aandeelhoudersvergadering in mei 2013. De afgelopen jaren boekte HTM bescheiden winsten van enkele miljoenen. Er was geen sprake van dividenuitkering omdat de financiële positie van HTM daarvoor ontoereikend was. Eerst moest het eigen vermogen worden versterkt, zodat de solvabiliteit het gewenste niveau van 40 procent kon bereiken. Bij de jaarrekening 2012 wordt dat niveau voor het eerst bereikt. In de begroting 2013-2016 van de gemeente is geen rekening gehouden met deze dividendinkomsten. Dit is een incidentele opbrengst omdat voor de potentiële dividenuitkeringen van de komende jaren andere afspraken zijn gemaakt in de overeenkomst tussen de gemeente, HTM en NS. Pas na besluitvorming over het verlenen van de railconcessie voor de jaren na 2016 kan het eventuele dividend vanaf 2017 in het budgettaire kader worden betrokken.

4.7 Overige Ontwikkelingen

Bedragen x € 1.000	incidenteel		structureel			
	2013	2014	2014	2015	2016	2017
Overige Onderwerpen						
Vrijval algemene reserve (jaarrekeningresultaat)	94.500					
Reserve inkomensvoorzieningen	2.800					
Reserve WMO	2.000					
Vrijval weglek rendabelen	1.600					
WIA	-880		-880	-880	-880	-880
Opbrengst Buurthuis van de toekomst				200	200	200
DMO bestemmingsreserves	PM					
Structurele voordelen jaarrekening	PM		PM	PM	PM	PM

Uitname algemene reserve

Uit de berekening van het benodigde weerstandsvermogen (zie hoofdstuk 3) blijkt dat bij een uitname van € 94,5 mln. uit de Algemene reserve het weerstandsvermogen nog op peil is.

Reserve Inkomensvoorzieningen (bijstandverlening)

Na besluitvorming door de gemeenteraad over de jaarrekening 2012 is de reserve inkomensvoorzieningen € 19,8 mln. Bij het instellen van deze reserve is afgesproken dat, als deze reserve minder dan € 3 mln. of meer dan € 17 mln. is, de reserve wordt betrokken bij de begrotingsvoorbereiding. Omdat het saldo van de reserve de bovengrens overstijgt, kan € 2,8 mln. uit deze reserve ingezet worden voor het budgettaire kader.

Reserve WMO

Na besluitvorming door de gemeenteraad over de jaarrekening 2012 is de reserve Wet maatschappelijke opvang (WMO) € 7 mln. Bij het instellen van deze reserve is afgesproken dat, als deze reserve minder dan € 1 mln. of meer dan € 5 mln. is, de reserve wordt betrokken bij de begrotingsvoorbereiding. Omdat het saldo van de reserve de bovengrens overstijgt kan € 2 mln. uit deze reserve ingezet worden voor het budgettaire kader.

Vrijval weglek rendabelen

In het coalitieakkoord is afgesproken op het gehele ambtelijk apparaat te bezuinigen, dus ook op het deel dat betaald wordt uit heffingen en bijdragen van derden. Dit zijn de zogenoemde rendabele onderdelen van de begroting. Een bezuiniging op een rendabel onderdeel van de begroting leidt tot lagere inkomsten uit heffingen of lagere bijdragen van derden. Per saldo levert het voor de gemeentelijke begroting dus niets op. We noemen dit het weglekeffect. Om dit effect te compenseren hebben we rekening gehouden met dit weglekeffect van maximaal € 10 mln. Wij schatten in dat dit weglekeffect voor 2013 € 1,6 mln. lager is dan eerder gedacht. Voor 2014 en verder verwachten wij wel het volledige bedrag nodig te hebben.

WIA

In de jaarrekening 2012 zijn de diverse voorzieningen arbeidsongeschiktheid (WIA) vrijgevallen. Op grond van wijzigingen in de gemeentelijke boekhoudvoorschriften (het BBV) dienen wij deze kosten structureel in de begroting te regelen. Dit kost € 0,88 mln. per jaar.

Opbrengst Buurthuis van de Toekomst

Begin februari 2013 is besloten een aantal welzijnspannen af te stoten. De verminderde huisvestingslasten leveren een structurele besparing op van € 0,2 mln. per jaar. Voor 2013 en 2014 wordt totaal € 0,3 mln. aangewend voor de buurthuizen. Vanaf 2015 is € 0,2 mln. beschikbaar voor het budgettaire kader, onder voorwaarde dat deze ook daadwerkelijk wordt gerealiseerd.

Doelmatigheidsonderzoek bestemmingsreserves

In 2012 hebben we een vervolgadoelmatigheidsonderzoek naar de bestemmingsreserves uitgevoerd. Eén van de aanbevelingen was sterker te sturen op de noodzaak, hoogte en duur van de reserves. Het eerste effect van de opvolging van deze aanbeveling was zichtbaar in de jaarrekening 2012, waarin voor een groot bedrag reserves zijn vrijgevallen. In de verdere begrotingsvoorbereiding onderzoeken we opnieuw de bestemmingsreserves. De uitkomst van dit onderzoek is onderdeel van de besluitvorming over de ontwerpbegroting.

Structurele voordelen jaarrekening

Uit de jaarrekening 2012 blijkt dat op nagenoeg elk programma een voordeel is gerealiseerd, oftewel niet het gehele budget nodig is geweest. In de verdere begrotingsvoorbereiding analyseren we het resultaat nader. Op basis van deze analyse bepalen we welke onderdelen van het resultaat als structureel zijn aan te merken, waardoor die budgetten kunnen worden verlaagd.

4.8 Budgettaire beeld

De bovenstaande factoren leiden tot het volgende budgettaire beeld.

Bedragen x € 1.000	incidenteel		structureel			
	2013	2014	2014	2015	2016	2017
Exogene ontwikkelingen Gemeentefonds						
Omvang gemeentefonds (accres)			14.000	14.000	14.000	30.000
Omvang gemeentefonds (Haagse aantallen)			2.000	4.000	6.000	8.000
Herindelingen				-2.000	-4.000	-6.000
Korting gemeentefonds		-4.700		-13.000	-13.000	-13.000
Niet doorgaan herverdeling cluster zorg		8.000				
Correctie BTW-stijging 19-21	3.000		3.000	3.000	3.000	3.000
Belasting						
OZB	0		0	0	0	0
Precario	400		400	400	400	400
Bespaarde rente		6.800				
Saldo Loon- en prijscompensatie	-5.300		8.000	9.000	-13.000	-35.000
Saldo areaal	1.500	0	2.700	1.200	-300	-1.800
Dividenden						
Dividend BNG	400					
Dividend Eneco	2.400					
Woningbeheer	1.000					
Dividend HTM	6.200					
Overige Onderwerpen						
Vrijval algemene reserve (jaarrekeningresultaat)	94.500					
Reserve WWB	2.800					
Reserve WMO	2.000					
Vrijval weglek rendabelen	1.600					
WIA	-880		-880	-880	-880	-880
Opbrengst Buurthuis van de toekomst				200	200	200
DMO Bestemmingsreserves	PM					
Structurele voordelen jaarrekening	PM		PM	PM	PM	PM
	109.620	10.100	29.220	15.920	-7.580	-15.080

Uit het budgettaire beeld blijkt dat er een forse incidentele ruimte van € 109,62 mln. in 2013 is. Voor 2014 en 2015 is gezamenlijk nog € 55,24 mln. beschikbaar. Daarmee is in totaal € 164,86 mln. incidenteel beschikbaar in het budgettaire kader voor het oplossen van de knelpunten uit deze voorjaarsnota.

Vanaf 2016 slaat het beeld om. Voor 2016 wordt een structureel tekort verwacht van € 7,58 mln. dat oploopt tot € 15,08 structureel mln. in 2017 en verder. Op het totaal van de Haagse begroting zijn deze tekorten te overzien. Zoals in hoofdstuk 6 zal blijken, kunnen we ze oplossen bij het opstellen van de meerjarenbegroting in dit jaar, zonder aanvullend te hoeven bezuinigen.

4.9 Investeringsruimte

Bedragen x € 1.000	incidenteel	incidenteel	structureel			
Investeringsruimte	2013	2014	2014	2015	2016	2017
Investeringsruimte						624

Investeringsruimte in de openbare ruimte en in gebouwen worden opgenomen in het meerjarige investeringsplan (MIP). Hiermee zijn aan de investeringen verbonden kosten voor kapitaallasten (rente en afschrijving) structureel gedekt, zodat te zijner tijd de investering vervangen kan worden. Elk jaar wordt bepaald hoeveel ruimte er is voor nieuwe investeringen. Deze ruimte ontstaat door afnemende rentelasten als gevolg van afschrijving en door het vervallen van de laatste afschrijvingstermijn van bepaalde investeringen. Een vrijval van kapitaallasten wordt ingezet voor vervangings- of uitbreidingsinvesteringen. Hoeveel exact geïnvesteerd kan worden hangt af van de afschrijfstermijn die geldt voor die investering. De afschrijfstermijnen liggen vast in de verordening Financieel beheer en beleid.

Door het vrijvallen van afschrijvingstermijnen en bijbehorende rente van investeringen uit het verleden is met ingang van 2017 € 0,624 mln. aan kapitaallasten beschikbaar. Deze ruimte is bepaald op basis van de resterende looptijd van de leningen die tegenover de investeringen staan. De € 0,624 mln. is exclusief de vrijvallende kapitaallasten voor onderwijshuisvesting. Voor onderwijshuisvesting is immers in het coalitieakkoord afgesproken dat de beschikbare kapitaallasten weer beschikbaar worden gesteld voor onderwijs. Deze structurele ruimte komt neer op nieuwe investeringen van ongeveer € 6,2 mln., bij een gemiddelde afschrijvingstermijn van 10 jaar. Bij de begrotingsvoorbereiding besluiten we over de invulling van dit bedrag.

4.10 Conclusie

Op basis van de exogene factoren (gemeentefonds, belastingen, loon- en prijscompensatie en de rente) en de ontwikkelingen van de gemeentelijke risico's zoals die nu bekend zijn, is het structurele financiële kader vanaf 2016 negatief. Daar staat tegenover dat € 164,86 mln. beschikbaar is om knelpunten op te lossen. Een deel van deze incidentele ruimte willen we inzetten om het structurele tekort grotendeels op te lossen. Dit willen we bereiken door het versneld afboeken van een specifieke categorie van gemeentelijke investeringen in de openbare ruimte (investeringen met een maatschappelijk nut) en door een daaraan gekoppelde herfinancieringsoperatie. In hoofdstuk 6 staat beschreven hoe we dit willen doen. Hierdoor zijn structurele bezuinigingen bovenop het bestaande coalitieakkoord niet noodzakelijk.

Hoofdstuk 5 Meerjarige opgaven

In dit hoofdstuk komen de tot nu toe bekende financiële knelpunten aan bod, evenals de investeringsopgave. Bij de totstandkoming van deze coalitie en bij de begrotingen 2012 en 2013 hebben we al veel knelpunten opgelost. De kern van ons financieel beleid is en blijft knelpunten op een passende manier op te lossen op het moment dat we de knelpunten zien aankomen. Op deze manier blijft ons huishoudboekje op orde en behouden we ons vermogen in de stad te blijven investeren.

Het algemene uitgangspunt is dat knelpunten in de begrotingsuitvoering binnen het beleidsprogramma worden opgelost. Als dat niet mogelijk is dient naar alle budgetten van de betrokken portefeuillehouder gekeken te worden. In paragraaf 5.2 staat een deel van de opgaven waarmee het college zich geconfronteerd ziet. In de verdere begrotingsvoorbereiding zullen deze en andere opgaven van een passend antwoord worden voorzien. Deze knelpunten komen bovenop het tekort in het budgettaire kader.

Bij de voorjaarsnota vindt nog geen besluitvorming plaats. Dit gebeurt bij de begroting. In algemene zin geldt dat het college de knelpunten binnen het desbetreffende begrotingsprogramma van een oplossing voorziet. Hiervoor zijn verschillende mogelijkheden. Hierbij kunt u denken aan het temporiseren van beleid en uitvoering of andere inhoudelijke keuzes, al zal dat niet altijd voldoende zijn om het knelpunt geheel op te lossen. In de begrotingsretraite neemt het college besluiten over de knelpunten en de oplossingen. Vervolgens worden deze besluiten verwerkt in de ontwerpbegroting die in september aan de gemeenteraad wordt voorgelegd.

We kunnen omvangrijke decentralisaties verwachten op het gebied van de decentralisatie van Jeugdzorg, taken AWBZ en de Participatiewet. Het is nog steeds niet duidelijk welke taken precies naar de gemeente overkomen en welke budgetten daarbij horen. Recent heeft het Rijk laten weten dat deze duidelijkheid er waarschijnlijk niet voor Prinsjesdag is. Hoe later deze informatie bekend wordt, hoe minder tijd de gemeente heeft zich voor te bereiden. Duidelijk is wel dat de decentralisaties gepaard gaan met een aanzienlijke rijksbezuiniging. Voor de gemeente betekenen de decentralisaties een aanzienlijk financieel risico. Onduidelijk is nog hoe groot de knelpunten precies zijn. Daarom hebben we de decentralisaties opgenomen in het risicocumulatiemodel. Duidelijk is ook dat voorafgaand aan de decentralisaties invoeringskosten gemaakt moeten worden.

5.1 Investeringsopgave

In de afgelopen jaren is aangetoond dat een gemeentelijke investeringsagenda lonend is. Dit geldt zowel voor grote projecten als voor diverse kleinere projecten die de stad leefbaar houden. Investeringsdragen bij aan de groei van de stad. Den Haag groeit niet voor niets sneller dan het landelijk gemiddelde. Mensen willen graag in een vitale stad wonen en ook marktpartijen zien hierdoor kansen in onze stad. Een aansprekend voorbeeld hiervan is de grote investering die verschillende marktpartijen nu in de binnenstad doen. Ons college gaat door op de ingeslagen weg. De actuele opgave die we op ons af zien komen betreft het op gang houden van de woningbouwproductie (waaronder Den Haag Zuidwest), de Sportcampus, de verdere versterking van Scheveningen en de looproute van het Anna van Buerenplein naar de Nieuwe Kerk (De Haagse Loper). Bij de investeringen betrekken we de investeringsruimte van ca. € 6,2 mln. uit paragraaf 4.9.

Voor investeringen in de stad spelen het cofinancieringsfonds, het wervingsfonds en de reserve Den Haag Internationale Stad een belangrijke rol. Deze fondsen kunnen een vliegwiel zijn om gelden van derden aan te wenden voor belangrijke zaken in onze stad. Het verleden leert dat we met een relatief beperkt bedrag aan gemeentelijke cofinanciering een veelvoud aan investeringen in de stad kunnen realiseren. Indien we in de toekomst optimaal gebruik willen maken van de kansen die externe

subsidies bieden, dan is het op peil houden van deze fondsen en een blijvend actieve werving van externe subsidies (waaronder van de EU) wenselijk.

5.2 Knelpunten

Hieronder wordt ingegaan op bekende knelpunten waarmee het college zich geconfronteerd ziet. Niet elk knelpunt is even groot of acuut, maar opgeteld laat het zien dat we nog een forse opgave voor de boeg hebben. We zullen de beschikbare incidentele ruimte dan ook nodig hebben om deze knelpunten van een passende oplossing te voorzien.

Decentralisaties in het sociale domein

Het Rijk voert een aantal grote decentralisatie-operaties uit op het terrein van de Jeugdzorg en de AWBZ en voert de Participatiewet in. Het Rijk vertaalt hierin grote kortingen. De gemeentelijke begroting zet met circa 15 procent uit. Het college pakt, hierin gesteund door een motie van de raad, de decentralisaties integraal aan. Een integrale aanpak van de decentralisaties van het sociale domein vereist een compleet andere inrichting van de advies- en informatiefunctie, de front-office, de frontlijnsturing en informatievoorziening. Ook moeten Hagenaars vroegtijdig geïnformeerd worden over de veranderingen. In een aantal gevallen zullen Hagenaars die nu gebruik maken van een voorziening opnieuw geïndiceerd moeten worden. Dit leidt tot investeringskosten en voorbereidingskosten. Omdat het onmogelijk is iedereen tegelijk te herindiceren kunnen door het overnemen van bestaande klanten met oude aanspraken op voorzieningen tijdelijk extra kosten ontstaan. Bovendien ontstaan in de transitiefase mogelijk schrijnende gevallen aan wie maatwerkoplossing geboden moeten worden. Tot slot zijn kosten onvermijdelijk om een nieuw collectief aanbod te organiseren. De nieuwe aanpak wordt op dit moment uitgewerkt. Tegenover deze invoeringskosten staan geen of ontoereikende rijksvergoedingen. Dit levert een acuut knelpunt op.

Herstructurering Haeghe Groep

De Participatiewet vervangt de Wet werken naar vermogen (Wwnv) van het vorige kabinet. In de Participatiewet is een fundamentele verandering op de sociale werkvoorziening opgenomen. Het verschil is wel dat de daarmee samenhangende bezuiniging over een groter aantal jaren gerealiseerd kan worden. Overeind blijft dat de sociale werkvoorziening een complete transformatie moet ondergaan. Dit gaat niet vanzelf. Het doorvoeren van de noodzakelijke transformatie kost geld. De onder het vorige kabinet toegezegde rijksmiddelen hiervoor lijken niet meer beschikbaar te zijn, waardoor bij de herstructurering een financieel knelpunt dreigt te ontstaan.

Langdurigheidstoeslag (WWB)

Bij de begroting 2012 is 0,8 miljoen structureel uitgenomen op de langdurigheidstoeslag omdat uit de jaarrekening 2011 bleek dat het hier om een structureel voordeel zou gaan. Uit de jaarrekening 2012 blijkt dat deze aannames niet realistisch was. Als mensen geen gebruik maken van regelingen die wel voor hen bestemd zijn, vergroot dat de kans op armoede. Daarom hebben we potentiële klanten in 2012 benaderd. Mede hierdoor is een stijging van het aantal verstrekkingen ontstaan van circa 15.500 naar 17.000 en is het voordeel hiermee teniet gedaan.

Combinatiefunctionarissen

De combinatiefunctionarissen worden ingezet als schoolsportcoördinatoren in het primair en voortgezet onderwijs, als jeugdsportcoördinatoren bij sportverenigingen en als medewerker cultuur & school bij culturele instellingen. De financiering is tot en met 2015 geregeld. Als we geen aanvullende maatregelen nemen, houden de combinatiefunctionarissen met ingang van 2016 op te bestaan. De besluitvorming hierover is aan een volgend college en een volgende gemeenteraad.

Jeugd en Veiligheid

In de huidige begroting wordt tot en met 2014 jaarlijks € 1,7 mln. uitgetrokken voor Jeugd en Veiligheid. Dit is de voortzetting van een rijksbijdrage, de zogenoemde Montfransgelden. De verwachting is dat het weggeven van deze gelden met ingang van 2015 kan worden opgevangen met (rijks- en provinciale) middelen die over komen in het kader van de transitie Jeugdzorg.

Ambulancezorg

Het ministerie van VWS werkt op dit moment aan voorstellen om per 1 januari 2014 te komen tot een nieuw financieringsmethodiek voor de ambulancezorg. Deze methodiek gaat gepaard met een bezuiniging. Voor Haaglanden schatten wij deze bezuinigingstaakstelling op € 1,0 mln. structureel. Op termijn betekent dit voor de Ambulancedienst een potentieel exploitatierisico van € 0,45 mln. Definitieve besluitvorming volgt in de loop van 2013.

Landelijke meldkamer Ambulancedienst, Brandweer en Politie

Het ministerie van Veiligheid en Justitie gaat over tot het centraliseren van meldkamers. Hieraan is een bezuiniging gekoppeld oplopend tot landelijk € 50 mln. structureel. Bij de vorming van de landelijke meldkamerorganisatie zijn onder meer de ambulancezorg, de brandweer en de politie partij. De centralisatie wordt stapsgewijs ingevoerd. In de loop van 2013 ontstaat meer duidelijkheid.

Sportcampus Zuiderpark

Vestia was bij de ontwikkeling van de Sportcampus Zuiderpark verantwoordelijk voor het onder andere het realiseren van en investeren in de parkeergarage, het ROC Mondriaan, de horeca, commerciële ruimten. Door het terugtrekken van Vestia uit de ontwikkeling Sportcampus Zuiderpark is een grote investeerder weggefallen. De Haagse Hogeschool en de gemeente Den Haag hebben zich gezamenlijk gecommitteerd aan de realisering van de Sportcampus Zuiderpark. Het bouwprogramma van de Sportcampus wordt herzien met als belangrijk uitgangspunt dat de sportcampus goed moet functioneren. Op basis van de toezegging aan de gemeenteraad wordt op korte termijn de financiering in beeld gebracht. Dit wordt bij de verdere begrotingsvoorbereiding betrokken.

WK Hockey

Het WK Hockey 2014 biedt grote kansen voor Den Haag om zich regionaal, nationaal en internationaal te profileren. Om dit te realiseren is het noodzakelijk het WK Hockey, de stad, de (sportieve) side events en de vrijwilligers professioneel neer te zetten. We betrekken Hagenaars als bezoeker, deelnemer en gastheer, maar ook als vrijwilliger. Het WK wordt een sportief feest waar de Hagenaars trots op zijn, de bezoekers zich welkom voelen en genieten van de stad in al haar facetten. In het bidbook (2009) was een eerste indicatie van kosten opgenomen. Op dit moment wordt een projectbegroting opgesteld. Deze wordt bij de verdere begrotingsvoorbereiding betrokken.

Brede Scholen

Een deel van de dekking van de collegeambities op het gebied van Brede Scholen is afkomstig van de € 5,5 mln. uit het coalitieakkoord die voor vier jaar is toegevoegd aan het programma onderwijs. Een ander deel is afkomstig uit geormerkte rijksmiddelen voor onderwijsachterstandenbeleid. Omdat scholen geruime tijd van tevoren planning van het onderwijs verzorgen vindt bestuurlijke besluitvorming over het budget 2015 al begin 2014 plaats. Zonder aanvullende middelen vervalt het gemeentelijk aandeel in de financiering. Op dit moment wordt een doelmatigheidsonderzoek uitgevoerd naar de brede buurtscholen. Het deel van het onderzoek dat betrekking heeft op de financiering is voor de zomer gereed en wordt betrokken bij de verdere begrotingsvoorbereiding.

Onderwijshuisvesting

Het Rijk kort de bijdrage aan het gemeentefond voor onderwijshuisvesting vanaf 2015 met € 256 mln. (landelijk) en geeft dat geld aan de scholen. Het geld blijft zo beschikbaar voor het onderwijs, alleen loopt de financieringsstroom niet meer via de gemeente. Impliciet kiest het Rijk daarmee voor meer budget voor personeel en materiaal voor het onderwijs en minder voor huisvesting. Voor Den Haag schatten we de korting op huisvesting op € 7,5 mln. Het Rijk ziet het als een algemene korting op het gemeentefonds. De VNG daarentegen adviseert de gemeenten om de korting op onderwijshuisvesting één op één door te vertalen naar het budget voor onderwijshuisvesting. Voor het genoemde financieel akkoord van 18 januari tussen Rijk en andere overheden zijn alle algemene ontwikkelingen op het gemeentefonds besproken; daar zat de onderwijshuisvesting niet bij.

Reserves Vastgoed

Voor het opvangen van de exploitatieresultaten van ons strategisch vastgoed (in het verleden aangekocht voor verwachte gebiedsontwikkeling) hebben wij vastgoedreserves. De vastgoedmarkt is structureel lager dan op het moment dat wij het strategisch vastgoed verwierven. Hierdoor zijn grote gebiedsontwikkelingen voorlopig op de lange baan geschoven. De Binckhorst is hiervan het bekendste voorbeeld. Een gevolg hiervan is echter ook dat wij het (deels verlieslatende) strategische vastgoed langer in ons bezit hebben dan we eerder dachten. Door de waardeontwikkeling van het vastgoed, moesten we in de jaarrekening 2012 een extra afwaardering op ons vastgoed doen van € 11,5 mln. Bij de jaarrekening stellen wij voor dit verlies met de vastgoedreserves te verrekenen. In de verdere voorbereiding van de begroting en het IpSO brengen we in beeld hoe deze reserves zich de komende jaren ontwikkelen.

WOM Den Haag Zuidwest

Recent hebben we aangekondigd dat we van plan zijn om samen met Vestia een Wijkontwikkelingsmaatschappij voor Den Haag Zuidwest op te richten. Hiermee willen we de herstructurering van dit stadsdeel op gang houden, zodat Den Haag ook in de toekomst over kwalitatief goede sociale huurwoningen beschikt. Het uitgangspunt is dat de WOM op lange termijn voor de gemeente ten minste financieel neutraal is. Echter, de gemeente loopt wel een financieel risico. Hoe groot dit risico is hangt van veel factoren af. Dit komt tot uitdrukking in de nog aan de gemeenteraad toe te sturen businesscase. Ter afdekking van het financiële risico dient een risicoreservering te worden gedaan.

Aardwarmte

Den Haag participeert samen met woningbouwcorporaties in een onderneming voor Aardwarmte. We willen hiermee bereiken dat woningen op een duurzame manier verwarmd worden. Door externe factoren zoals de stagnatie in de bouwsector (aantal op aardwarmte aan te sluiten woningen) en een veranderende taakopvatting van de woningbouwcorporaties staat de huidige organisatievorm van Aardwarmte Den Haag onder druk. Er wordt momenteel bezien op welke wijze voortgang van dit duurzame initiatief kan worden gegarandeerd. De uitkomst van te voeren gesprekken met de vennoten kan leiden tot een andere organisatievorm. Hierbij moet rekening worden gehouden met extra investeringen en een andere verantwoordelijkheidsverdeling wat betreft het afdekken van financiële risico's. Uitgangspunt blijft dat de investeringen zich terugverdienen in de exploitatiefase.

Onderhoud van de stad

De openbare ruimte en het groen zijn een visitekaartje voor de stad. Een goed ingerichte openbare ruimte maakt Den Haag een prettige woon-, werk- en winkelomgeving. Het maakt de stad aantrekkelijk als vestigingsplaats voor bewoners en bedrijven. Om dit zo te houden is goed onderhoud van de openbare ruimte, zoals onze wegen, stadsverlichting en openbaar groen, onontbeerlijk. De afgelopen jaren is begonnen met een inhaalslag aan het achterstallig onderhoud aan de openbare ruimte. Voor veel van dit onderhoud zijn echter nog altijd te weinig (structurele) middelen beschikbaar. Op basis van de aan de raad toegezegde update van de nota Beheren op Niveau brengen we de achterstand in beeld. Die maakt onderdeel uit van de verdere begrotingsvoorbereiding.

Fietsparkeren

Goede fietsenstallingen zijn van groot belang voor het fietsgebruik in de stad, maar ook voor het tegengaan van overlast van wild gestalde fietsen. Daarom investeren we in goede stallingsmogelijkheden. Voor de exploitatie van de bestaande fietsenstallingen is tot en met 2015 geld beschikbaar in de begroting. Op basis van nadere studies moet besloten worden hoe we in de jaren daarna het fietsparkeren vormgeven. In de commissiebrief Visie fietsparkeren binnenstad (RIS 256219) zijn de contouren geschetst voor de aanpak van het fietsparkeren in de Binnenstad en bij het Centraal Station en Hollands Spoor. Kern van het voorstel is dat er voldoende gratis stallingsplekken worden gecreëerd. Om de overlast van wild gestalde fietsen terug te dringen, zal er ook gehandhaafd worden. De kosten die hieruit het voortvloeiën kunnen worden gedekt uit reserve parkeren. Naast de kosten voor handhaving gaat het met name om kosten voor beheer van onderhoud van de stalling in de binnenstad en de twee genoemde stations.

VVE-balie

Om de particuliere woningvoorraad van een goede kwaliteit te krijgen en te houden is de VVE-balie een nuttig instrument. De beschikbare middelen voor de VVE balie lopen in 2015 af. Het is aan een volgend college en een volgende raad om een besluit te nemen of de activiteiten dan voortgezet worden.

Dekking apparaatskosten vaste bezetting DSO

Uit de jaarstukken 2011 bleek dat er vanaf 2014 geen structurele dekking is voor een deel van het vaste personeel van DSO, inclusief de medewerkers van DSO die overgaan naar de centrale vastgoedorganisatie CVDH. Dit komt doordat vast personeel in het verleden werd bekostigd uit incidentele middelen (vooral grondexploitaties en reserves). Nu deze incidentele middelen grotendeels wegvallen is er geen dekking voor deze fte's. Daarnaast daalt in de nabije toekomst het structurele budget voor stadsvernieuwing door rijksbezuinigingen. Hierdoor ontstaat een knelpunt, want de apparaatslasten die zijn gekoppeld aan de minimaal noodzakelijke en structurele inzet van DSO en CVDH voor de groei en ontwikkeling van de stad zijn niet langer geheel gedekt. Bij de begroting 2013 hebben we dit knelpunt voor een deel opgelost door extra budget. Aanvullend is toen afgesproken een doelmatigheidsonderzoek te doen naar de minimaal noodzakelijke omvang van het apparaat van DSO. De uitkomsten van dit onderzoek worden in de loop van het voorjaar verwacht en maken onderdeel uit van de verdere begrotingsvoorbereiding.

Inzet bespaarde renten voor het programma Ruimtelijke ordening

Bij het Investeringsprogramma Stedelijke ontwikkeling (IpSO 2011) is afgesproken dat de structurele taakstelling uit het coalitieakkoord voor het programma Ruimtelijke ordening jaarlijks incidenteel voor maximaal € 9 mln. wordt gecompenseerd uit de bespaarde rente.

Versterken economische structuur

Een bloeiende economie is voor een vitale stad van levensbelang. Om dit te bereiken zijn voortdurend investeringen in de verbetering en versterking van de economische structuur van onze stad noodzakelijk. In het coalitieakkoord is hiervoor incidenteel € 20 mln. beschikbaar gesteld. Deze middelen lopen in 2014 af. Geld voor bijvoorbeeld winkelstraten, congresacquisitie, het werven van internationale instellingen, de binnenstad, bedrijfsruimten en bedrijventerreinen, evenementen, accountmanagement en acquisitie, MKB en dienstverlening valt dan weg of wordt fors omlaag gebracht.

Citymarketing

De afgelopen zes jaar heeft Den Haag veel energie gestoken in Citymarketing. Hiermee hebben we successen behaald. De beschikbare middelen voor Citymarketing lopen in 2015 af. Het is aan een volgend college en een volgende raad om een besluit te nemen of de activiteiten dan voortgezet worden.

Creatieve Stad

In 2013 loopt het project Creatieve Stad af. Dit project is zeer belangrijk voor de aantrekkelijkheid van Den Haag, niet alleen voor bijvoorbeeld creatieven, ict-ers, studenten, maar juist ook als vestigingsfactor voor bedrijven en hoofdkantoren. Zij gaan immers daar zitten waar toptalent, innovatiekracht en creativiteit zitten.

Toerisme

Toerisme is belangrijk voor de Haagse economie. Toerisme zorgt voor werkgelegenheid, ook aan de onderkant van de arbeidsmarkt. Het is belangrijk om in het toerisme te blijven investeren. Het gaat daarbij om toeristische voorzieningen, productontwikkeling (bijvoorbeeld doorontwikkeling Escher-museum), acquisitie van attracties, horeca en winkelformules (bijvoorbeeld in Scheveningen-Bad en Haven), versterking en profilering van bestaande attracties, parkeerlocaties touringcars, verbindingen van attracties, uitgaansgelegenheden en hotels (arrangementen) en een geïntegreerde aanpak Scheveningen-Bad.

Hoofdstuk 6 Oplossingen

Het budgettaire kader op basis van de exogene ontwikkelingen laat vanaf 2016 een tekort zien van structureel € 7,58 mln. dat kan oplopen tot € 15,08 mln. Hierin zijn de mogelijke structurele tekorten die voortkomen uit de knelpunten uit hoofdstuk 5 nog niet meegenomen. De doelstelling is het tekort op te lossen zonder aanvullende bezuinigingen. Zo kan ook het volgende college in 2014 starten met een gezonde, meerjarig sluitende gemeentebegroting. Dit is mogelijk door de incidentele ruimte in dit budgettaire kader van € 164,86 mln. deels te gebruiken om een groot deel van het structurele tekort op te lossen. En door ook de knelpunten zoals geschetst in hoofdstuk 5 op te lossen, voor zover deze niet binnen de begroting kunnen worden opgevangen.

We kunnen nu al twee maatregelen nemen om het structurele tekort gedeeltelijk op te lossen. Ten eerste kunnen we de investeringen in de openbare ruimte, waarvoor het Besluit Begroten en Verantwoorden (BBV) aanbeveelt deze op zo kort mogelijke termijn af te schrijven (zogenoemde Investerings met een maatschappelijk nut), versneld afschrijven. Ten tweede kunnen we langlopende leningen vervroegd aflossen en zodoende de structurele rentekosten van de gemeente bij banken verlagen.

Dit werkt als volgt. Op de gemeentebalans staat voor € 90,4 mln. aan investeringen met een maatschappelijk nut. Volgens het BBV verdient het de voorkeur dat gemeenten en provincies dit soort investeringen snel afschrijven of zelfs in één keer nemen. Dit kan zodra deze overheden incidentele middelen beschikbaar hebben. Den Haag heeft in de afgelopen 5 jaar en in het jaar 2006 regelmatig versneld afgeschreven, hetgeen besparingen gaf op de kapitaallasten. De versnelde afschrijving op de betreffende investeringsprojecten was iedere keer mogelijk door de inzet van incidentele budgetten. De gemeentebalans bevat nog steeds een bedrag aan investeringen uit het verleden met een maatschappelijk nut. Het ineens afschrijven van dit restant kost eenmalig € 90,4 mln. Dit levert met ingang van 2014 een structureel voordeel (bij 4 % omslagrente) op van € 3,6 mln. aan interne rentelasten. Daarmee wordt het verwachte tekort verlaagd.

Naast rentelasten vallen door het afboeken van de activa ook afschrijvingslasten vrij. De afschrijvingslasten kunnen we echter niet ten gunste van het budgettaire kader inzetten, omdat deze nodig zijn om de noodzakelijke vervangingsinvesteringen te kunnen blijven doen. Hiermee blijft de infrastructuur van de bestaande stad op een goed niveau. Hiermee houden we de groeiende stad leefbaar.

De tweede maatregel is herfinanciering van gemeentelijke leningen bij banken. Investerings staan afhankelijk van de afschrijftermijn voor meerdere jaren als bezit op de balans van de gemeente. Om dit bezit te kunnen financieren staan hier langlopende leningen tegenover. We hebben deze leningen op de kapitaalmarkt aangetrokken. De huidige rente is lager dan de rente ten tijde van het afsluiten van de leningen. We kunnen twee langlopende leningen vervroegd aflossen in 2013. Dit kost eenmalig boeterente, maar geeft een rentevoordeel van € 4,5 mln. structureel. Dit kan door afsluiten van nieuwe goedkopere leningen, of door vergroting van de financiering met eigen middelen (reserves, vermindering van externe beleggingen), of door meer gebruik te maken van goedkope korte financiering. Voor de eenmalige boete is budget beschikbaar in de begroting 2013 en in de reserve Financiering van het programma Financiën. Ook de Rekenkamer heeft sterk aanbevolen de balans te verkorten door leningen waar mogelijk af te lossen, zoals in het verleden ook is gedaan.

Met beide maatregelen kunnen we circa (€ 3,6 + € 4,5) € 8,1 mln. van het structurele tekort opvangen. Het verwachte tekort voor 2016 is dan opgelost. Van het verwachte structurele tekort van € 15,08 mln. in 2017 en verder blijft dan nog maximaal € 6,98 mln. over. Wij verwachten dit tekort in de verdere begrotingsvoorbereiding te kunnen oplossen door het inzetten van diverse voordelen op de begrotingsprogramma's. Een aantal overschotten in de jaarrekening 2012 komt namelijk regelmatig terug. We onderzoeken welk deel hiervan structureel is.

De incidentele ruimte is € 164,86 mln. Na het afboeken van € 90,4 mln. op de investeringen met een maatschappelijk nut is nog € 74,46 mln. aan incidentele ruimte over. Hier komen dan de voordelen van € 8,1 mln. per jaar uit de aflossingsoperatie voor de jaren 2014 en 2015 nog bij als we zowel de afboeking van de investeringen als de herfinanciering nog in 2013 doen. Voor 2014 en 2015 samen is dat € 16,2 mln. In totaal is dan € 90,66 mln. beschikbaar voor het oplossen van knelpunten. We willen deze ruimte benutten voor twee zaken. Ten eerste voor lopende onderwerpen uit het coalitieakkoord die nog een extra financiële impuls behoeven om de beoogde resultaten te bereiken. Ten tweede willen we dit gebruiken voor de oplossing van de in hoofdstuk 5 geschetste overige ontwikkelingen, voor zover die niet binnen de bestaande begroting kunnen worden opgelost met inhoudelijke aanpassingen. Nieuwe beleidsinitiatieven voor 2014 en verder laten we over aan het in 2014 te formeren nieuwe college.

Hoofdstuk 7 Conclusies en vooruitblik

Na twee jaar op rij met een klein tekort, was het jaarrekeningresultaat € 115,5 mln. positief. Dit was vooral het gevolg van specifieke, incidentele gebeurtenissen, zoals de vrijval van de reserve kapitaallasten. Daarnaast zagen we dat nagenoeg alle programma's bijdroegen aan het positieve resultaat. Onze maatregelen om de gemeentefinanciën op orde te houden hebben gewerkt. Ook heeft de gemeente bewezen over een robuust weerstandsvermogen te beschikken. Dit hebben we ook nodig gezien de ontwikkelingen die nog op ons afkomen.

Als we naar de toekomst kijken, zien we dat er ingrijpende veranderingen op ons afkomen door de decentralisaties van de Jeugdzorg, Awbz en huishoudelijke verzorging. Deze decentralisaties gaan gepaard met een fikse rijksbezuiniging. Hierdoor neemt de druk op de gemeentelijke begroting toe.

Het budgettaire beeld wordt bepaald op basis van een aantal exogene factoren. Dit zijn het gemeentefonds, de belastingen, loon- en prijscompensatie, dividenden en rente. Uit deze analyse blijkt dat het financieel kader voor 2016 en verder negatief is. Incidenteel is er € 164,76 mln. om de knelpunten op te vangen. Structureel is sprake van een tekort dat oploopt tot € 15,08 mln. in 2017. Daar komen dan nog de knelpunten uit hoofdstuk 5 bij. We zien dus dat er een incidentele ruimte is, maar ook dat structureel maatregelen nodig zijn om een sluitende begroting te houden.

Gezien deze ontwikkelingen hebben we goed gekeken naar de omvang van ons weerstandsvermogen. Uit een doorrekening blijkt dat dit € 146,2 mln. dient te bedragen. Omdat er na resultaatsbestemming bij de jaarrekening 2012 € 240,7 mln. in deze reserve zit, kan € 94,5 mln. betrokken worden in het budgettaire beeld voor de begroting 2013.

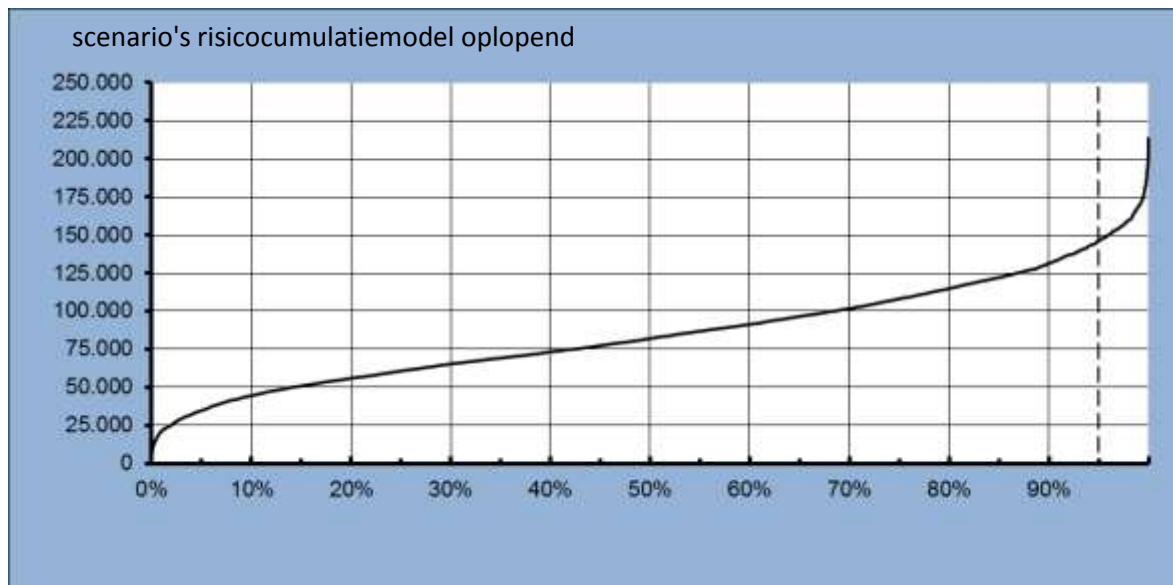
We zien mogelijkheden om met een deel van de incidentele middelen het structurele tekort grotendeels op te lossen. Dit kan door een omvangrijke herfinancieringsoperatie. We hebben hiervoor € 90,4 mln. van de beschikbare ruimte nodig, maar deze maatregel levert vanaf 2014 structureel € 8,1 mln. op. We verwachten het resterende tekort van € 6,98 mln. op te kunnen lossen door de inzet van structurele voordelen uit de jaarrekening, zoals die uit een nadere analyse voor de begroting 2014 moeten blijken.

Na de herfinancieringsoperatie is € 90,66 mln. over uit de incidentele ruimte, inclusief de verwachte budgettaire ruimte in 2014 en 2015. Deze € 90,66 mln. is nodig voor het oplossen van acute knelpunten en om de afspraken uit het coalitieakkoord waar nodig een extra impuls te geven. Belangrijk daarbij is dat we in de stad blijven investeren. Investerings versterken de economische structuur van de stad en dragen bij aan een prettig woonklimaat. Dit geldt zowel voor grote projecten, als voor de vele kleine investeringen die de stad leefbaar houden. Investerings laten de stad groeien en betalen zich terug in een hogere gemeentefondsuitkering en hogere belastingopbrengsten, zonder de tarieven te hoeven verhogen. We hoeven niet te bezuinigen én laten een gezonde financiële basis achter voor een volgende gemeenteraad en een volgend college.

Bijlage I Toelichting op de gemeentelijke risico's

Risico	Korte omschrijving	Kans op risico	Max. Bedrag
1	Rampen en zware ongevallen	1%	63.500
2	Bijstelling plannen in de vastgoedsector	50%	20.000
3	Vestia	25%	16.750
4	Uitkeringen	60%	13.000
5	Grote infrastructurele projecten	25%	10.000
6	Frictiekosten subsidies	30%	9.000
7	Afwikkeling bezuinigingen: apparaat(kosten WW)	60%	5.500
8	Eigen risico verzekeringen	10%	5.400
9	Afwaardering vastgoed (nieuw)	50%	5.000
10	ESF Subsidies (nieuw)	60%	2.100
11	Terugbetaling BDU SIV (nieuw)	15%	1.800
12	Omzet Haeghe Groep uit de markt	30%	1.500
13	Frictiekosten afbouw Haaglanden	50%	1.000
14	Regionalisering GGD (nieuw)	90%	1.000
Risico's met een structureel karakter			
15	Decentralisatie van taken: AWBZ	50%	75.000
16	Hulp bij het huishouden (nieuw)	90%	42.000
17	Decentralisatie van taken: Onderkant	50%	28.500
18	Herverdeling gemeentefonds	80%	24.000
19	Afschaffing precariobelasting	50%	23.550
20	Decentralisatie van taken: Jeugdzorg	50%	22.500
21	Korting gemeentefonds (nieuw)	25%	13.500
22	Hondenbelasting (nieuw)	5%	2.625
Totaal			387.225

Alle risico's tellen op tot ruim € 387 mln. Maar geen enkel risico is 100%, want dan zou het een knelpunt zijn. Als we alle risico's zouden afdekken op basis van kans x bedrag hebben we € 172,8 mln. nodig. Het risicocumulatiemodel rekent scherper. Het model gaat uit van scenario's waarbij risico's niet, geheel of gedeeltelijk optreden. Al deze scenario's worden van laag naar hoog in een figuur gezet.

Vervolgens gaan we voor de hoogte van de algemene reserve uit van een zekerheidspercentage van 95%. Dat houdt in dat in 95% van de gevallen de algemene reserve hoog genoeg is. We gaan niet op 100% zitten, omdat dat zou betekenen dat we hoge bedragen gaan reserveren voor statistisch uitzonderlijke scenario's. De berekening van het risicocumulatiemodel levert een algemene reserve op van € 146,2 mln. Dat is het snijpunt van de scenario-uitkomsten en de stippellijn.

Toelichting op de risico's

1) Rampen en zware ongevallen

De gemeente spaart niet voor risico's van (natuur)rampen of ander groot onheil die Den Haag kunnen treffen (defecten in gebouwen of infrastructurele werken, watersnood, extreme weersomstandigheden, epidemieën, etc.). Hoewel de kans hierop klein is, is de schade die het gevolg kan zijn van een dergelijke gebeurtenis aanzienlijk, zo hebben we bijvoorbeeld gezien bij de vuurwerkramp in Enschede. In de door SEO uitgevoerde stresstest op de gemeentelijke financiën, blijkt dat het financiële gevolg van een dergelijke ramp op maximaal € 63,5 mln. wordt geschat. Doordat de kans op een dergelijk ramp klein is, is het effect op het benodigde weerstandsvermogen na toepassing van het risicocumulatiemodel overigens beperkt.

Kans: 1%
Bedrag: € 63,5 mln.

2) Bijstelling plannen in de vastgoedsector

De druk op de vastgoedmarkt is ongewijzigd. Onder meer door de aanhoudende financiële onzekerheden en verslechterde posities van woningbouwcorporaties is het de verwachting dat er nog steeds een risico op afwaardering bestaat omdat geplande activiteiten moeten worden bijgesteld. De gevolgen van dergelijke bijstellingen worden volgens de bestuurlijke Beheersregels Grondbedrijf niet verrekend met de reserve grondbedrijf. Daarvoor is andere budgettaire dekking benodigd. Ook blijven de risico's aan vastgoedontwikkelingen waarin de gemeente een deelneming heeft onverminderd hoog. Voorbeelden hiervan zijn OBL en Harnaschpolder.

Kans: 50%
Bedrag: € 20 mln.

3) Vestia

Het risico dat de gemeente op het gebied van Vestia loopt, is tweeledig. Ten eerste heeft de gemeente een aantal vastgoedontwikkelingen waar Vestia een bijdrage zou leveren. Denk hierbij aan diverse ontwikkelingen in de Krachtwijken zoals Haga en de herstructurering van Zuidwest. Vestia heeft aangegeven lopende verplichtingen na te willen komen. We houden er echter rekening mee dat projecten waar Vestia nog geen verplichtingen is aangegaan een financieel risico voor de gemeente met zich mee kunnen brengen. Het financiële risico voor de gemeente is in ieder geval de al gemaakte voorbereidingskosten voor de betrokken projecten. In de begroting was dit risico berekend op € 10 mln. In 2012 is een intentieovereenkomst met Vestia gesloten over wijkontwikkeling in Den Haag Zuidwest en alle projecten waarin de gemeente en Vestia een aandeel hadden. De intentieovereenkomst kan een effect hebben op de omvang van het risico. Het werkelijke effect kan echter pas in 2013 worden bepaald. De omvang van het risico zal daarom worden herzien in de programmabegroting 2014-2017. Ten tweede hebben gemeenten een zogenoemde doorlopende achtervang overeenkomst met de Stichting Waarborgfonds Sociale Woningbouw voor de financiering van woningbouw door toegelaten instellingen (waaronder woningcorporaties). Hierdoor kunnen deze instellingen goedkoper lenen. Indien het risicovermogen van het waarborgfonds beneden het vereiste garantieniveau komt, zoals omschreven in de afgesloten overeenkomst met het Waarborgfonds, dient de gemeente renteloze leningen aan het Waarborgfonds te verstrekken, teneinde liquiditeitstekorten bij het Waarborgfonds te voorkomen. Het verlies dat achtervangers kunnen lijden, is beperkt tot de rente over de door de achtervangers aangetrokken leningen, die ze bij een calamiteit vervolgens renteloos aan het WSW hebben verstrekt. Dit is ten opzichte van de begroting onveranderd becijferd op € 6,75 mln.

Kans: 25%

Bedrag: € 16,75mln.

4) Uitkeringen

Het risico op de bijstandsverlening wordt bepaald door de systematiek van rijksfinanciering, de stand van de reserve Inkomensvoorzieningen en de prestaties van de gemeente Den Haag ten opzichte van de landelijke prestaties. In de WWB is vastgelegd dat gemeenten de eerste 10% van een tekort zelf moeten dekken voordat er aanspraak gemaakt kan worden op een Incidentele Aanvullende Uitkering (IAU). Deze systematiek van rijksfinanciering betekent voor Den Haag dat circa € 30 mln. van een tekort zelf gefinancierd moet worden. De gemeente Den Haag dekt het risico op bijstandsverlening met de reserve Inkomensvoorzieningen, die een ondergrens van € 3 mln. en een bovengrens van € 17 mln. heeft. Na resultaatsbestemming bij de programmarekening 2012 zal in de reserve inkomensvoorziening € 17 mln. aan weerstandsvermogen zitten. Daarmee blijft een risico van maximaal € 13 mln. ongedekt. Dit risico dekken we af via de algemene reserve. De kans dat dit risico zich voordoet is afhankelijk van de prestaties van Den Haag ten opzichte van de landelijke ontwikkelingen. Er kan een discrepantie zijn tussen de objectieve verdeel maatstaven van het macrobudget en de feitelijke situatie in Den Haag. Analyse van het Centraal Economisch Plan (CEP) van het CPB, met daarin de korte termijn verwachtingen van de werkloosheid en de uitkeringen, zal hierover meer duidelijkheid geven.

Kans: 60%

Bedrag: € 13 mln.

5) Grote infrastructurele projecten

De gemeente loopt bij omvangrijke fysieke- en ICT-projecten risico's. Deze worden zoveel als mogelijk in de projectraming betrokken en afgedekt door middel van een post voor onvoorzien. Hoewel Den Haag een goede reputatie heeft in het tot een goed einde brengen van grote infrastructuurprojecten bestaat er, ook gezien de omvang van de totale investeringsportefeuille (ruim € 800 mln.) de kans dat zich tegenvallers voordoen, doordat zaken niet te kwantificeren zijn of doordat risico's zijn onderschat. Dat kan de aanleg betreffen, maar ook de gevolgen voor de exploitatie van nieuwe voorzieningen.

Kans: 25%

Bedrag: € 10 mln.

6) Friciekosten subsidies

In de begroting 2013 was het risico gesplitst in twee onderdelen. Het eerste onderdeel betrof het eigen risicodragerschap voor de werkloosheidswet van culturele instellingen. Dit risico heeft zich voorgedaan en is voorzien. Daarmee valt het uit de risicoparagraaf. Daarnaast waren er risico's vanwege het afstoten van panden (leegstand, functiewisseling, aanvullende bewaking en verkoop onder boekwaarde). Dit risico is becijferd op € 9 mln. en is nog steeds aanwezig. Het percentage is gesteld op 30%.

Kans: 30%

Bedrag: € 9 mln.

7) Afwikkeling bezuinigingen: apparaat(kosten WW)

De bezuinigingen uit het Coalitieakkoord en de ombuigingen die het gevolg zijn van rijksmaatregelen en van de economische crisis gaan gepaard met omvangrijke afslankingen van het gemeentelijk ambtelijk apparaat. Uitgangspunt is dat gedwongen ontslagen zoveel mogelijk worden vermeden. De kans bestaat dat uiteindelijk niet iedereen succesvol van werk naar werk zal kunnen worden begeleid. De gemeente is eigen risicodragers voor de WW, en heeft hiervoor geen financiële middelen opzij gezet. De omvang van de aanspraak op een uitkering is mede afhankelijk van de lengte van het dienstverband bij gemeenten. Dit houdt in dat als onverhoopt mensen gedwongen ontslagen moeten worden, hier een aanzienlijk bedrag mee is gemoeid. In de jaarrekening 2011 is al voor medewerkers een reorganisatievoorziening gevormd. Dit is ook bij de jaarrekening 2012 gebeurd. Dit betekent dat voor deze medewerkers financiële middelen opzij zijn gezet. Deze medewerkers zijn aangewezen als re-integratiekandidaat, echter het begeleiden van deze kandidaten van werk-naar-werk is het uitgangspunt. Deze formatieve ontwikkelingen vereist een bijstelling van de geschatte financiële impact. Per eind 1 januari 2013 bedraagt de formatiedaling 883 fte. Het maximale bedrag is berekend op basis van gemiddelde WW-aanspraken van het resterend deel medewerkers. Het laatste deel van de bezuiniging zal relatief moeilijk te realiseren zijn, daarom is de kans op dit risico verhoogd

Kans: 60%

Bedrag: € 5,5 mln.

8) Eigen risico verzekeringen

De gemeente heeft een hoog eigen risico op verzekeringspolissen afgesloten, omdat dit per saldo financieel voordeliger is. Het bevat evenwel een risico. Wanneer zich verschillende calamiteiten voordoen is de eigen bijdrage van de gemeente hoger dan in de reguliere begroting kan worden opgevangen. Bovendien heeft de gemeente ervoor gekozen de fraude- en berovingsverzekering in eigen beheer te nemen omdat hier de premiebetaling niet opweegt tegen het risico dat gelopen wordt. Het maximale risico dat de gemeente loopt is € 5,4 mln. De kans dat zich dit risico voordoet is klein.

Kans: 10%

Bedrag: € 5,4 mln.

9) Afwaardering vastgoed (nieuw)

Vanwege de langdurige economische crisis is er verhoogde aandacht voor de waardering van het gemeentelijk vastgoed. De landelijke ontwikkeling op dit gebied heeft ertoe geleid dat in de jaarrekening 2012 een deel van het vastgoed van DSO preventief is afgewaardeerd. Gemeentebreed dienen nog nadere richtlijnen te worden afgesproken om het centrale vastgoed bezit eenduidig te waarderen. Mede tegen de achtergrond van de verscherpte inzichten bij de beroepsorganisatie voor accountants, de VNG en de Commissie BBV zal de Centrale Vastgoedorganisatie CVDH voor het zomerreces met voorstellen komen om in de Nota Vastgoedmanagement de waardering van het gemeentelijk vastgoed nader te regelen. De nadere richtlijnen zullen een verscherping inhouden en leiden tot verdere afwaardering. De middelen in de vastgoed reserves zijn niet berekend op grootschalige afwaarderingen. De financiële effecten zijn op dit moment nog niet in te schatten en sterk afhankelijk van de nog te formuleren richtlijnen.

Kans: 50%

Bedrag: € 5 mln.

10) ESF-subsidies 2009 en 2010 (nieuw)

Voor ESF 2009 is een subsidiedeclaratie van € 1,5 mln. verzonden en voor 2010 een subsidiedeclaratie van € 2,2 mln. Uit de reactie van het Agentschap blijkt dat € 2,1 mln. van deze declaratie wordt betwist.

Kans: 60%
Bedrag: € 2,1 mln.

11) Terugbetaling BDU SIV (nieuw)

Begin 2013 ontvingen we een voorgenomen conceptbeschikking van het Rijk voor de BDU-SIV. Op basis hiervan dient de gemeente € 19,8 mln. aan niet bestede rijksmiddelen terug te betalen. De gemeente is van mening dat alle middelen rechtmatig zijn verantwoord en dat daarom geen sprake kan zijn van terugbetaling. De gemeente heeft daarom bezwaar gemaakt. Er bestaat een kans dat de gemeente de bezwaarprocedure verlies. Op de gemeentelijke balans is nog € 18,1 mln. aan middelen BDU-SIV aanwezig. Daarmee komt het maximale terugbetalingsrisico op € 1,8 mln.

Kans: 15%
Bedrag: € 1,8 mln.

12) Omzet Haeghe Groep uit de markt

De Haeghe Groep realiseert een omzet van € 23-24 mln. Deze omzet is een belangrijke inkomstenfactor van de dienst. Voor 45% van de omzet is de Haeghe Groep afhankelijk van opdrachtgevers uit de vrije markt. Ten opzichte van de begroting 2013 is de kans dat het risico optreedt, afgenomen. We beperken onze risico's op de markt door ons bijvoorbeeld terug te trekken uit krimpmarkten, een kwaliteit slag te maken in acquisitie en een commerciëlere aansturing van het bedrijf in het geheel o.a. door duidelijkere marktstrategieën en het werken met business cases en rendementsmetingen.

Kans: 30%
Bedrag: € 1,5 mln.

13) Friciekosten afbouw Haaglanden

Met de voorgenomen oprichting van de Metropoolregio dient Haaglanden te worden afgebouwd. Hoe veel de afbouw kost, is sterk afhankelijk van de nog te maken keuzes over de toekomstige organisatie. We dienen er rekening mee te houden dat de toekomstige organisatie minder personeel kent dan het huidige Haaglanden. Aan de andere kant geldt dat ook de bijdrage van Den Haag aan Haaglanden verdwijnt. Daarmee blijft het risico van Den Haag beperkt tot frictiekosten, zoals bijvoorbeeld de afkoop van contracten en kosten voor scholing en plaatsing. Vandaar een forse afwaardering van het risico.

Kans: 50%
Bedrag: € 1 mln.

14) Regionalisering GGD (nieuw)

De Wet Publieke Gezondheid schrijft één GGD per veiligheidsregio voor. Er zijn nu twee GGD's operationeel in de veiligheidsregio Haaglanden, nl. de GGD Zuid-Holland West en de GGD Den Haag. De GGD Zuid-Holland West zal opgaan in de GGD Den Haag onder de nieuwe naam GGD Haaglanden. Hiermee zijn mogelijk frictiekosten gemoeid. Als er frictiekosten worden gemaakt, worden ze verdeeld onder de deelnemende gemeenten. Via natuurlijk verloop en goede begeleiding van de boventalligen zullen deze kosten zo veel mogelijk beperkt worden.

Kans: 90%
Bedrag: € 1 mln.

15) Decentralisatie van taken: AWBZ

Het kabinet wil de AWBZ vanaf 2015 ingrijpend hervormen. Alleen de zwaarste, langdurige zorg blijft binnen de AWBZ. Gemeenten gaan de ondersteunende zorg aan huis uitvoeren. Tegelijkertijd bezuinigt het kabinet 25 % op de zorg. Het Rijk verwacht dat de gemeenten met minder middelen een betere kwaliteit levert aan hun burgers. Daarnaast zijn er voornemens om ook de persoonlijke verzorging in 2015 te decentraliseren. Ook hier moet 25% worden bezuinigd. De decentralisatie van de AWBZ taken biedt kansen voor de gemeente Den Haag, maar ook grote (financiële) risico's. Door stroomlijning van het aanbod, maatwerk en een preventieve aanpak ziet de gemeente mogelijkheden om een beperkt deel van het risico op te vangen. Verder vormt de groeifactor van het over te helen budget een risico. Het Rijk gaat uit van een groei van de zorg van 2,5 procent, terwijl in de praktijk deze factor veel groter is. Naast de bezuinigingen op persoonlijke verzorging wil het Rijk de awbz ombouwen tot een voorziening voor mensen die in het geheel niet meer zelfstandig kunnen wonen. Zo zullen de zogenaamde zorgzwaartepakketten 3 en 4 worden afgebouwd. Met de decentralisatie van de awbz is na de korting van 25% een bedrag gemoeid van ongeveer 300 mln. De korting zelf is daarmee ongeveer € 100 mln. We lopen niet over die hele korting risico, want de gemeente kan zaken goedkoper uitvoeren dan het Rijk. We hebben het risico gezet op de helft van de korting.

Kans: 50%
bedrag: € 50 mln.

16) Hulp bij het huishouden (nieuw)

De huishoudelijke hulp uit de Wmo wordt met ingang van 2015 een maatwerkvoorziening voor mensen die het niet kunnen betalen en het niet zelf kunnen organiseren. Vanaf 2014 geldt dit al voor nieuwe klanten. Het Rijk heeft nog niet bekend gemaakt hoe een dergelijke maatwerkvoorziening eruit komt te zien. Wel is duidelijk dat het budget wordt gekort met € 1,2 mld., dit is 75% van het huidige budget. Den Haag is samen met andere gemeenten van mening dat de taakstelling op de huishoudelijke hulp onhaalbaar en onrealistisch is. De maatregel staat ook haaks op het rijksbeleid om mensen langer thuis te laten wonen. Grote groepen cliënten uit met name lagere inkomensgroepen dreigen hiervan de dupe te worden, waarbij we ook de werkgelegenheidseffecten onder de aandacht willen brengen. Discussiepunt is of gemeenten ook over voldoende mogelijkheden en instrumenten beschikken om met zeer veel minder budget het beroep op ondersteuning gestalte te geven bij regie op het eigen huishouden. Het huidige budget is € 52 mln. per jaar. 80% van de doelgroep heeft een laag inkomen en komt straks in aanmerking voor maatwerkvoorziening HH. Dat vereist een budget van € 42 mln. Het budget zal inclusief eigen bijdrage naar verwachting echter uitkomen op € 14 mln.

Kans: 90%
Bedrag: € 28 mln.

17) Decentralisatie van taken: Onderkant arbeidsmarkt

De Wet Werken naar Vermogen wordt via een nota van wijzigingen aangepast naar de Participatiewet en wordt vanaf 2014 van kracht. De gemeenten/VNG werken momenteel aan een reactie op deze nota van wijzigingen die de staatssecretaris naar de Tweede Kamer heeft gestuurd. De nota van wijzigingen omvat bezuinigingen op zowel het Participatiebudget als de WSW. De WSW (90.800 fte) wordt geleidelijk afgebouwd, vanaf 2014 is er geen nieuwe instroom mogelijk. Daarvoor in de plaats komen voor arbeidsgehandicapten geleidelijk beschikbaar circa 30.000 fte beschut werk en 60.000 fte bij reguliere werkgevers (onderdeel van de Quotumregeling van 5 % voor arbeidsgehandicapten). Werkgevers die deze arbeidsgehandicapten in dienst nemen kunnen in aanmerking komen voor loondispensatie (toestemming om onder wettelijk minimum loon te betalen wegens een lage loonwaarde). Deze werknemers krijgen wel een aanvullende uitkering op hun loon. De bezuinigingen op de WSW bedragen voor Den Haag € 6,4 mln., terwijl de bezuiniging op het Participatiebudget voor Den Haag € 12,3 mln. bedraagt. In totaal moet Den Haag een bezuiniging van € 19 mln. verwerken. Eind maart komt de staatssecretaris met een voorstel in het kabinet, dat daarna doorgaat naar de Raad van State.

Kans: 50%
Bedrag: € 19 mln.

18) Herverdeling gemeentefonds

De herverdeling van het gemeentefonds is voorlopig uitgesteld tot 2015. We houden er rekening mee dat de herverdeling van het gemeentefonds voor Den Haag ongunstig uitpakt. Den Haag ontvangt nu een grootstedelijk bedrag van € 125 mln. uit het gemeentefonds. We gaan ervan uit dat het vervangen van het grootstedelijke bedrag door verdeelmaatstaven ons op termijn € 24 mln. kost. Dat is 3% van de gemeentefondsuitkering. Voor een herverdeelnadeel (van de cluster zorg) is al € 8 mln. opgenomen in het budgettaire kader van de begroting 2013. Daarmee blijft een risico over van € 16 mln. structureel.

Kans: 80%
Bedrag: € 16 mln.

19) Afschaffing precariobelasting

De minister van BZK is van plan de precariobelasting op ondergrondse leidingen afschaffen. Het wetsvoorstel is nog steeds niet aan de Tweede Kamer gestuurd. Ook is nog niet duidelijk of en welke compensatie gemeenten ontvangen. Als de precario wordt afgeschaft levert dit een structureel nadeel op van € 15,7 mln. Ten opzichte van de begroting is het maximale risico nauwkeuriger opgenomen.

Kans: 50%
Bedrag: € 15,7 mln.

20) Decentralisatie van taken: Jeugdzorg

Het Rijk decentraliseert de taken van de jeugdzorg. Hierover zijn bestuursafspraken gemaakt. De decentralisatie van de jeugdzorg biedt kansen voor de gemeente Den Haag, maar ook (financiële) risico's. Landelijk is een budget van ca. 3 mld. beschikbaar. Hierin is de korting van € 450 mln. (15%), al verwerkt. Gemeenten moeten deze taken dus efficiënter uitvoeren. Ook Den Haag met een budget van € 100 mln. Het uitgangspunt is om de taken uit te voeren binnen het budget dat beschikbaar wordt gesteld. De gemeente ziet mogelijkheden om (een deel van) dit risico op te vangen.

Kans: 50%
Bedrag: € 15 mln.

21) Korting gemeentefonds (nieuw)

In afwijking van het regeerakkoord, blijft het btw-compensatiefonds bestaan. Dat is afgesproken op 18 januari 2013 tussen Rijk en gemeenten. Het bedrag dat het Rijk wilde besparen op het btw-compensatiefonds, wordt nu gekort op het gemeentefonds. Als de korting via de algemene verdeelmaatstaven wordt verdeeld, is het Haagse aandeel in die korting gelijk 4,5 procent. Dat betekent in 2014 een korting van € 8 mln., en vanaf 2015 € 22 mln. structureel. We zijn wel van mening dat in het akkoord tussen Rijk en gemeenten staat dat het aandeel in de korting gedragen moet worden naar rato van de btw-declaraties (en niet naar rato van het aandeel in het gemeentefonds). Als deze redenering gevolgd wordt, leidt dat tot een korting van € 4,7 mln. in 2014 en tussen de € 11 mln. € 15 mln. vanaf 2015. Een korting van € 22 mln. vinden we voor dit moment een te pessimistische inschatting. We gaan daarom voorlopig uit van een korting van structureel € 13 mln. Omdat er nog steeds een kans bestaat dat we wel € 22 mln. gekort worden, houden we binnen het risicocumulatiemodel rekening met een structureel risico van € 9 mln.

Kans: 25%
Bedrag: € 7 mln.

22) Hondenbelasting (nieuw)

De hondenbelasting is een algemene belasting, waarvan de opbrengst ten goede komt aan de algemene middelen. Op 24 januari 2013 heeft het gerechtshof Den Bosch een uitspraak gedaan over de hondenbelasting in Sittard-Geleen. Volgens het hof is het niet toegestaan om hondenbelasting te heffen met als enig doel het verkrijgen van inkomsten voor de gemeente. Het heffen van hondenbelasting is volgens het hof toegestaan als de kosten van hondenbezit voor de gemeente van wezenlijke betekenis zijn voor de heffing. De gemeente Sittard-Geleen gaat in cassatie. In Den Haag hanteren we voor de hondenbelasting al vele jaren de volgende beleidslijn: 'de opbrengsten hondenbelasting behoren tot de algemene middelen van de gemeente. Daaruit en uit de opbrengst van andere belastingen en uitkeringen van het Rijk worden de voorzieningen in de stad betaald. Hiertoe behoren ook voorzieningen die ten goede komen aan de honden(bezitters) en aan maatregelen om de overlast door honden terug te dringen.

Kans: 5%

Bedrag: € 1,75 mln.

Vervallen risico's

Budgetkorting Ambulancedienst

Dit risico is vervallen. De opgelegde toename van het aantal ritten is gehaald waardoor het risico op een inhaalkorting door de minister van de baan is.

Rijksbezuinigingen na verkiezingen

Ook dit risico is vervallen. Het nieuwe kabinetsbeleid is (voor zover mogelijk) verwerkt in de gemeentebegroting.